

OLIV HAMSHIRALIK ISHI TALABALARINING BOSHQARUV KO'NIKMALARINI BAHOLASH MEZONLARINI TAKOMILLASHTIRISH

Z.A. Chiftchi

*ADTI, Ijtimoiy gigiyena va sog'liq saqlashni
boshqarish kafedrasida assistenti.*

L. Satimova

*ADTI, "Oliy hamshiralik ishi" ta'lim yo'nalishi
2-bosqich talabasi.*

M. Kasimova

*ADTI, "Oliy hamshiralik ishi" ta'lim yo'nalishi
2-bosqich talabasi.*

Annotatsiya. Maqolada oliy hamshiralik ishi ta'lim yo'nalishi talabalarining boshqaruv ko'nikmalarini baholash mezonlarini takomillashtirish masalalari tahlil qilingan. Zamonaviy sog'liqni saqlash tizimida hamshiralarning boshqaruv faoliyati ahamiyati ortib borayotganligi munosabati bilan talabalarda liderlik, kommunikatsiya, qaror qabul qilish va jamoani boshqarish kompetensiyalarini shakllantirish hamda baholashning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish zarurati asoslangan. Tadqiqotda kompetensiyaviy yondashuv asosida takomillashtirilgan baholash modeli taklif etilgan. Shuningdek, OSCE, simulyatsion ta'lim, 360 darajali baholash va elektron portfolio kabi innovatsion baholash texnologiyalarining ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: oliy hamshiralik ishi, boshqaruv kompetensiyalari, liderlik, hamshiralik menejmenti, baholash mezonlari, ta'lim sifati, kommunikatsiya, qaror qabul qilish, jamoani boshqarish.

Аннотация. Совершенствование критериев оценки управленческих навыков студентов направления высшего сестринского дела. В статье рассматриваются вопросы совершенствования критериев оценки управленческих навыков студентов направления высшего сестринского дела. Обоснована необходимость формирования лидерских качеств, коммуникативных навыков, способностей к принятию решений и управлению персоналом в условиях модернизации системы здравоохранения. Предложена усовершенствованная модель оценки управленческих компетенций на основе компетентностного подхода. Рассмотрены возможности внедрения инновационных методов оценки, включая симуляционное обучение, OSCE, метод 360-градусной оценки и электронное портфолио.

Ключевые слова: высшее сестринское дело, управленческие компетенции, лидерство, сестринский менеджмент, оценка компетенций, качество образования, коммуникация, управление персоналом.

Abstract. Improving the Assessment Criteria for Management Skills of Higher Nursing Education Students. The article examines the improvement of assessment

criteria for management skills among higher nursing education students. The importance of developing leadership, communication, decision-making, and team management competencies in future nursing professionals is substantiated. An improved competency-based assessment model is proposed. The study highlights the role of innovative assessment methods, including simulation-based learning, Objective Structured Clinical Examination (OSCE), 360-degree evaluation, and electronic portfolios.

Keywords: higher nursing education, management competencies, leadership, nursing management, competency assessment, educational quality, communication skills, personnel management.

Kirish. So‘nggi yillarda dunyo sog‘liqni saqlash tizimida hamshiralik xizmati rolining ortishi kuzatilmoqda. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti ma‘lumotlariga ko‘ra, tibbiy xizmatlar samaradorligini ta‘minlashda hamshiralar faoliyati hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy hamshira nafaqat klinik bilimlarga, balki boshqaruv, tashkilotchilik va liderlik kompetensiyalariga ham ega bo‘lishi lozim.

O‘zbekiston Respublikasi sog‘liqni saqlash tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar hamshiralik ta‘limini modernizatsiya qilishni talab etmoqda. Bu esa oliy hamshiralik ishi ta‘lim yo‘nalishi talabalarida boshqaruv ko‘nikmalarini shakllantirish va baholashning ilmiy asoslangan mexanizmlarini ishlab chiqishni taqozo etadi.

Mavjud baholash tizimlari ko‘proq nazariy bilimlarni aniqlashga qaratilgan bo‘lib, talabalarning amaliy boshqaruv kompetensiyalarini to‘liq baholash imkonini bermaydi. Shu sababli baholash mezonlarini takomillashtirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Tadqiqot maqsadi. Oliy hamshiralik ishi ta‘lim yo‘nalishi talabalarining boshqaruv kompetensiyalarini baholash mezonlarini takomillashtirish va kompetensiyaviy yondashuv asosida kompleks baholash modelini ishlab chiqish.

Tadqiqot ob‘ekti va predmeti. Tadqiqot ob‘ekti sifatida oliy hamshiralik ishi ta‘lim yo‘nalishida tahsil olayotgan talabalar tanlab olindi.

Tadqiqot predmetini talabalarning liderlik, kommunikatsiya, qaror qabul qilish, jamoani boshqarish va menejment sohasidagi ko‘nikmalarini baholash mezonlari tashkil qildi.

Tadqiqot materiallari va usullari. Tadqiqot jarayonida ilmiy adabiyotlar tahlili, qiyosiy tahlil, kompetensiyaviy yondashuv, anketa so‘rovi, ekspert baholash va statistik tahlil usullaridan foydalanildi.

Tadqiqot doirasida 82 nafar oliy hamshiralik ishi ta‘lim yo‘nalishi talabalari ishtirok etdi. Talabalarning boshqaruv kompetensiyalari maxsus ishlab chiqilgan anketa va baholash mezonlari asosida o‘rganildi.

Hamshiralik ta'limida menejment kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy asoslari. Zamonaviy hamshiralik ta'limida menejment kompetensiyalari muhim o'rin tutadi. Menejment kompetensiyasi rahbarlik qilish, jamoa faoliyatini muvofiqlashtirish, resurslarni boshqarish va tashkilot maqsadlariga erishish uchun zarur bilim va ko'nikmalar yig'indisidir.

Xalqaro hamshiralik kengashi ma'lumotlariga ko'ra, hamshira rahbar uchun quyidagi kompetensiyalar muhim hisoblanadi:

- klinik liderlik;
- strategik boshqaruv;
- samarali kommunikatsiya;
- kadrlar menejmenti;
- sifat nazorati;
- o'zgarishlarni boshqarish;
- innovatsion fikrlash.

Oliy hamshiralik ishi talabalarida liderlik kompetensiyalarini rivojlantirish.

Liderlik zamonaviy hamshiralik ta'limining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Liderlik kompetensiyalari talabalarda mustaqil qaror qabul qilish, mas'uliyatni o'z zimmasiga olish, jamoani boshqarish va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini shakllantiradi.

Liderlik ko'nikmalarini rivojlantirish uchun keys texnologiyalari, simulyatsion mashg'ulotlar va jamoaviy loyihalardan foydalanish samarali hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari. Tadqiqot natijalari talabalarining boshqaruv kompetensiyalarida muayyan farqlar mavjudligini ko'rsatdi.

Jadval 1

Talabalarining boshqaruv kompetensiyalarini baholash natijalari

№	Ko'rsatkich	Yuqori (%)	O'rta (%)	Past (%)
1	Liderlik qobiliyati	26,8	49,2	24,0
2	Kommunikatsiya	38,5	46,3	15,2
3	Qaror qabul qilish	21,9	52,4	25,7
4	Jamoani boshqarish	18,3	54,9	26,8
5	Vaqtini boshqarish	31,7	47,5	20,8

Tahlillar kommunikatsiya ko'nikmalari nisbatan yaxshi shakllanganligini ko'rsatdi. Biroq jamoani boshqarish va qaror qabul qilish sohasida qo'shimcha amaliy mashg'ulotlarga ehtiyoj mavjudligi aniqlandi.

Muhokama. Tadqiqot natijalari xalqaro tadqiqotlar ma'lumotlari bilan muvofiq keladi. Kanada, AQSh va Buyuk Britaniyada o'tkazilgan tadqiqotlarda ham hamshiralik talabalarining klinik kompetensiyalari yuqori bo'lishiga qaramasdan,

boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish zarurligi ta’kidlangan.

Shu nuqtai nazardan, O‘zbekiston tibbiyot oliy ta’lim muassasalarida hamshiralik menejmenti va liderlik fanlarini kuchaytirish maqsadga muvofiqdir.

Raqamli texnologiyalar va hamshiralik menejmenti. Raqamli sog‘liqni saqlash tizimlarining rivojlanishi hamshira rahbarlardan yangi ko‘nikmalarni talab qilmoqda.

Raqamli menejment kompetensiyalariga:

- elektron tibbiy hujjatlar bilan ishlash;
- tibbiy axborot tizimlaridan foydalanish;
- telemeditsina platformalarini boshqarish;
- raqamli tahlil vositalaridan foydalanish;
- sun’iy intellekt texnologiyalaridan samarali foydalanish kiradi.

Takomillashtirilgan baholash modeli. Tadqiqot natijalari asosida quyidagi baholash mezonlari taklif etildi.

Jadval 2

Boshqaruv kompetensiyalarini baholash mezonlari

№	Ko‘rsatkich	Ulushi (%)
1	Liderlik qobiliyati	20
2	Kommunikatsiya ko‘nikmalari	15
3	Qaror qabul qilish	15
4	Jamoani boshqarish	15
5	Konfliktlarni boshqarish	10
6	Vaqtni boshqarish	10
7	Resurslarni boshqarish	10
8	Innovatsion faollik	5

Innovatsion baholash usullari. Taklif etilayotgan model quyidagi usullarni o‘z ichiga oladi:

OSCE. Ob’ektiv tuzilgan klinik imtihon orqali boshqaruv qarorlarini qabul qilish ko‘nikmalari baholanadi.

Simulyatsion ta’lim. Real vaziyatlarga yaqin ssenariylar orqali talabalarining boshqaruv qobiliyatlari aniqlanadi.

360 darajali baholash. Talaba faoliyati o‘qituvchi, amaliyot rahbari, kursdoshlar va ekspertlar tomonidan baholanadi.

Elektron portfolio. Talabaning akademik va amaliy yutuqlari raqamli shaklda baholanadi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi. Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundan iboratki, oliy hamshiralik ishi talabalarining boshqaruv kompetensiyalarini baholash uchun

kompleks indikatorlar tizimi ishlab chiqildi.

Ilk bor liderlik, kommunikatsiya, qaror qabul qilish, raqamli kompetensiyalar va innovatsion faollik yagona baholash modeliga integratsiya qilindi.

Tadqiqotning amaliy ahamiyati.

Taklif etilgan baholash modeli:

- ta’lim sifatini oshirish;
- hamshira-menejerlar tayyorlash samaradorligini kuchaytirish;
- talabalarning liderlik salohiyatini baholash;
- sogʻliqni saqlash muassasalari ehtiyojlariga mos kadrlar tayyorlash imkonini beradi.

Boshqaruv kompetensiyalarini baholash shkalasi

Jadval 3

№	Ball	Daraja	Tavsif
1	86–100	Yuqori	Kompetensiyalar toʻliq shakllangan
2	71–85	Yaxshi	Koʻnikmalar yaxshi rivojlangan
3	56–70	Qoniqarli	Asosiy koʻnikmalar mavjud
4	0–55	Qoniqarsiz	Qoʻshimcha tayyorgarlik talab etiladi

Taklif etilayotgan modelni amaliyotga joriy etish bosqichlari

- Diagnostika bosqichi.
- Kompetensiyalarni rivojlantirish bosqichi.
- Kompleks baholash bosqichi.
- Monitoring va tahlil bosqichi.

Xulosa. Olib borilgan tadqiqotlar oliy hamshiralik ishi ta’lim yoʻnalishi talabalarida boshqaruv kompetensiyalarini baholash tizimini takomillashtirish zarurligini koʻrsatdi. Talabalarda kommunikatsiya koʻnikmalari nisbatan yaxshi rivojlangan boʻlsa-da, liderlik va jamoani boshqarish sohasida qoʻshimcha ta’lim texnologiyalarini joriy etish talab etiladi.

Taklif etilgan kompleks baholash modeli talabalarning boshqaruv kompetensiyalarini har tomonlama baholash imkonini beradi hamda raqobatbardosh hamshira-menejerlarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. World Health Organization. State of the World's Nursing. Geneva, 2025.
2. International Council of Nurses. Nursing Leadership and Management Competencies. Geneva, 2024.
3. Marquis B.L., Huston C.J. Leadership Roles and Management Functions in Nursing. Philadelphia, 2024.

4. Finkelman A. Leadership and Management for Nurses. New York, 2023.
5. Sullivan E.J. Effective Leadership and Management in Nursing. Boston, 2024.
6. Cherry B., Jacob S. Contemporary Nursing: Issues, Trends and Management. St. Louis, 2023.
7. Yoder-Wise P.S. Leading and Managing in Nursing. Missouri, 2024.
8. O‘zbekiston Respublikasining «Sog‘liqni saqlash to‘g‘risida»gi Qonuni.
9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining sog‘liqni saqlash tizimini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.
10. Hamshiralik ishi bo‘yicha davlat ta’lim standartlari.
11. Hamidov X.X. Sog‘liqni saqlashda menejment asoslari. Toshkent, 2023.
12. Ismoilova N.A. Hamshiralik ishida liderlik kompetensiyalari. Toshkent, 2024.
13. Raxmatova G.T. Hamshiralik ta’limida innovatsion texnologiyalar. Toshkent, 2024.
14. Abdulkarimov B.B. Tibbiyot muassasalarida kadrlar menejmenti. Toshkent, 2023.
15. Abdullaeva D.A. Hamshiralik ta’limida kompetensiyaviy yondashuv. Toshkent, 2024.